

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția a doua

CAUZA MUSTAFA ȘI ARMAĞAN AKIN ÎMPOTRIVA TURCIEI

(Cererea nr. 4694/03)

Hotărâre

Strasbourg

6 aprilie 2010

Definitivă

06/07/2010

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Mustafa and Armağan Akın împotriva Turciei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a doua), reunită într-o cameră compusă din Françoise Tulkens, *președinte*, Ireneu Cabral Barreto, Vladimiro Zagrebelsky, Danutė Jočienė, András Sajó, Nona Tsotsoria, Işıl Karakaş, *judecători*, și Sally Dollé, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 16 martie 2010,
Pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

Procedura

1. La originea cauzei se află cererea nr. 4694/03 îndreptată împotriva Republicii Turcia, prin care doi resortisanți ai acestui stat, domnii Mustafa Akın și Armağan Akın („reclamanții”), au sesizat Curtea la 6 ianuarie 2003, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamanții sunt reprezentați de Leyla Hülya Tuna, avocat în İzmir. Guvernul turc („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental.

3. Reclamanții au pretins, în special, că o hotărâre a unei instanțe naționale, care l-a împiedicat pe cel de-al doilea reclamant să își vadă sora mai mică, a încălcat dreptul acestora la respectarea vieții lor de familie, în sensul art. 8 din convenție.

4. La 22 ianuarie 2008, președintele Secției a doua a hotărât să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu art. 29 § 3 din convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

În fapt

Circumstanțele cauzei

5. Reclamanții s-au născut în 1957 și, respectiv, 1988 și locuiesc în Ödemiş.

6. La 30 septembrie 1999, soția primului reclamant a introdus o acțiune de divorț și a solicitat custodia celor doi copii ai acestora: Armağan (al doilea reclamant) și sora lui mai mică, Damla, care s-a născut în 1993.

7. Judecătoria Ödemiş a pronunțat divorțul la 23 iunie 2000. Ținând seama de „veniturile părților și de vârsta celor doi copii”, judecătoria i-a acordat custodia lui Armağan primului reclamant și custodia lui Damla mamei acesteia. Aceasta a hotărât, de asemenea, că părinții vor face schimb de copii între 1 și 15 februarie în fiecare an, în cursul lunii iulie și pe o perioadă totală de patru zile în perioada celor două sărbători religioase.

8. La 30 noiembrie 2000, primul reclamant a solicitat Judecătoriei Ödemiş să dea o ordonanță președințială pentru ca acesta să primească ambii copii într-un week-end și fosta soție să îi primească următorul week-end. Acesta a susținut că, astfel, copiii nu vor pierde legătura unul cu celălalt și el va avea posibilitatea de a petrece timp cu ambii copii un week-end o dată la două săptămâni. Cererea a fost respinsă la 19 decembrie 2000 de Judecătoria Ödemiş, care a considerat că decizia sa privind problema custodiei fusese corectă.

9. Recursul formulat de reclamant împotriva hotărârii judecătorești din 23 iunie 2000 a fost respins de Curtea de Casație la 8 decembrie 2000. O cerere introdusă de primul reclamant pentru rectificarea hotărârii în cauză a fost respinsă la 8 februarie 2001.

10. La 11 septembrie 2001, primul reclamant a chemat-o în judecată pe fosta sa soție în numele fiului său și în nume propriu, pretinzând că, deși el și fiul său locuiau în același oraș și foarte aproape de fosta soție și fiica lui, hotărârea Judecătoriei Ödemiş îi împiedicase pe cei doi copii să se vadă și pe el să petreacă timp cu ambii copii, ceea ce cauza copiilor probleme psihologice ireversibile. Chiar și atunci când copiii se vedeau pe stradă, aceștia erau împiedicați de mamă să vorbească unul cu celălalt. Acesta a solicitat să li le ofere copiilor posibilitatea de a se vedea într-un week-end o dată la două săptămâni.

De asemenea, acesta a solicitat instanței să dispună fostei sale soții să îi plătească o pensie de întreținere pentru Armağan.

11. Judecătoria Ödemiş a refuzat cererile reclamanților la 1 februarie 2002. Aceasta a considerat că, deși trebuia să se dea dovadă de diligență în ceea ce privește satisfacerea nevoilor părinților și ale copiilor acestora și îmbunătățirea relațiilor dintre ei, să dispună ca Damla să petreacă un week-end o dată la două săptămâni cu tatăl ei ar însemna ca aceasta să schimbe mediul în permanență și să se confrunte cu moduri diferite de disciplinare.

12. Reclamanții au formulat recurs făcând referire la câteva decizii ale Curții de Casație. Conform acestora, legea și procedura aplicabile impuneau instanțelor naționale să se asigure că acordul privind dreptul de vizitare nu împiedică copiii părinților divorțați să se vadă. Reclamanții au susținut că asigurarea acestui lucru trebuia să fie avută în vedere de către o instanță din oficiu. De asemenea, aceștia au susținut că ar trebui să se acorde o importanță majoră interesului superior al copiilor. Aceștia i-au atras atenția Curții de Casație cu privire la faptul că cei doi frați nu s-au văzut de doi ani.

13. Recursul a fost respins de Curtea de Casație la 29 aprilie 2002, care a considerat că Judecătoria Ödemiş „examinase în mod corespunzător probele de care dispunea și concluzia acesteia fusese conformă cu legislația aplicabilă”. O cerere de rectificare introdusă ulterior de reclamanți a fost respinsă la 15 iulie 2002. În cererea lor de rectificare, reclamanții au susținut că cei doi copii nu se mai văzuseră de aproape trei ani și că cererea lor de rectificare era ultima lor șansă de a se vedea.

În drept

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 8 din convenție

14. Reclamanții s-au plâns că hotărârea instanței naționale, care i-a împiedicat pe cei doi copii să se vadă, încălca dreptul acestora la respectarea vieții lor de familie, în sensul art. 8 din convenție, ale cărui dispoziții relevante sunt redactate după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale [...] de familie [...]

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

15. Guvernul a contestat acest argument.

A. Admisibilitate

16. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție. De asemenea, subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

17. Reclamanții au susținut că hotărârea instanței naționale constituia o ingerință nejustificată în dreptul acestora la respectarea vieții lor de familie. În plus, la pronunțarea hotărârilor, instanțele naționale nu au respectat și nu au protejat interesul superior al celor doi copii.

18. Guvernul a considerat că hotărârile pronunțate de instanțele naționale nu au împiedicat cei doi copii să se vadă; având în vedere că aceștia locuiau în același cartier, puteau să se vadă. În orice caz, dacă cererile reclamanților ar fi fost acceptate de instanțele naționale, Damla ar fi petrecut un week-end cu mama ei și următorul cu tatăl ei. În opinia Guvernului, acest lucru ar afecta negativ dezvoltarea fetei.

19. Curtea consideră, de la bun început, că nu poate exista nicio îndoială că, între părinții și copiii născuți din relația lor din timpul căsătoriei, precum în cazul prezentei cereri, există o legătură care ține de viața de familie în sensul art. 8 § 1 din convenție. O astfel de relație naturală de familie nu se încheie din cauza faptului că părinții se despart sau divorțează și, drept urmare, copilul nu mai locuiește cu unul din părinții săi (a se vedea *Cilz împotriva Țărilor de Jos*, nr. 29192/95, pct. 59, CEDO 2000-VIII, precum și cauzele citate aici). În plus, Curtea consideră că o viață de familie în sensul aceleiași dispoziții există, de asemenea, între al doilea reclamant Armağan și sora lui, Damla, cu care a locuit în aceeași casă până la divorțul părinților din anul 2000 [a se vedea, *inter alia*, *Olsson împotriva Suediei* (nr. 1), 24 martie 1988, pct. 81, Seria A nr. 130]. În orice caz, observând că existența unei vieți de familie în prezenta cauză nu este contestată de părți, Curtea va continua să examineze dacă dreptul reclamanților la respectarea vieții de familie a fost protejat în mod corespunzător.

20. Curtea reiterează că scopul esențial al art. 8 este de a proteja persoanele particulare împotriva actelor arbitrare ale autorităților publice. În plus, există obligații pozitive inerente „respectării” efective a vieții de familie. Totuși, limitele dintre obligațiile pozitive și negative ale statului în conformitate cu această prevedere nu se pretează unei delimitări precise. Principiile aplicabile sunt totuși similare. În ambele contexte, trebuie avut în vedere echilibrul just ce trebuie realizat între interesele contradictorii, iar în ambele contexte statul beneficiază de o anumită marjă

de apreciere (a se vedea *Tuquabo-Tekle și alții împotriva Țărilor de Jos*, nr. 60665/00, pct. 42, 1 decembrie 2005).

21. În prezenta cauză, Curtea consideră că decizia Judecătoriei Ödemiş de a-i despărți pe cei doi frați constituia o ingerință în dreptul reclamantilor la respectarea vieții lor de familie. Nu numai că îi împiedica pe cei doi frați să se vadă, dar, în plus, îl pune pe primul reclamant în imposibilitatea de a se bucura de compania ambilor copii în același timp. Ținând seama de faptele din prezenta cerere, în special de faptul că instanțelor naționale li s-a solicitat în repetate rânduri de către reclamanti să reexamineze hotărârile acestora, Curtea consideră că este mai potrivit să analizeze dacă statul pârât își respecta obligațiile pozitive și dacă autoritățile acestuia acționau cu scopul de a menține și dezvolta legăturile de familie.

22. În examinarea acesteia, Curtea va lua în considerare jurisprudența sa în temeiul art. 8 din convenție, care subliniază obligația autorităților de a ține seama de interesul superior al copilului [a se vedea *Maslov împotriva Austriei* (MC), nr. 1638/03, pct. 82, 23 iunie 2008]. În plus, o apreciere a calității procesului decizional impune Curții să stabilească dacă concluziile autorităților naționale aveau o bază probatorie suficientă (inclusiv, după caz, declarații ale martorilor, rapoarte întocmite de autorități competente, expertize psihologice și de alt tip, precum și bilete medicale) și dacă părțile interesate, inclusiv copiii, erau capabili să își exprime opiniile [a se vedea, de exemplu, *Havelka și alții împotriva Republicii Cehe*, nr. 23499/06, pct. 62, 21 iunie 2007; *Haase împotriva Germaniei*, nr. 11057/02, pct. 97, CEDO 2004-III (extrase)].

23. Curtea reține, de la început, că custodia celui de-al doilea reclamant și a surorii sale mai mici a fost stabilită de Judecătoria Ödemiş din oficiu; niciunul dintre părinți nu solicitase instanței să stabilească acest lucru. De fapt, mama solicitase Judecătoriei Ödemiş custodia ambilor copii (a se vedea supra, pct. 6). Astfel, Curtea este uimită de absența unui raționament care să justifice despărțirea copiilor.

24. Guvernul a susținut că hotărârile instanțelor naționale nu îi împiedicaseră pe cei doi frați să se vadă, având în vedere că aceștia locuiau în același cartier și astfel era posibil să păstreze legătura. Curtea nu poate accepta acest argument și consideră că menținerea legăturilor între copii este prea importantă pentru a fi lăsată la discreția părinților și în voia capriciilor acestora. Într-adevăr, Guvernul nu contestă faptul că copiii au fost împiedicați de mama acestora chiar și să vorbească unul cu celălalt când se vedeau pe stradă.

25. În două rânduri, reclamantii au prezentat Judecătoriei Ödemiş argumente relevante și au argumentat că acordul privind dreptul de vizitare prejudicia legăturile de familie dintre aceștia și Damla (a se vedea pct. 8 și 10). De asemenea, reclamantii au susținut că această situație le cauza copiilor probleme psihologice ireversibile. Judecătoria Ödemiş a fost informată cu privire la comportamentul necooperant al mamei. Totuși, aceasta a concluzionat că reglementarea relațiilor dintre reclamanti și Damla în felul dorit de reclamanti ar însemna „ca aceasta să schimbe mediul în permanență și să se confrunte cu moduri diferite de disciplinare”.

26. Curtea nu este de acord cu această concluzie din mai multe motive. În primul rând, reține că Judecătoria Ödemiş nu a oferit nicio explicație exactă referitoare la modul în care și motivele pentru care faptul de a le permite celor doi frați să petreacă timp împreună în fiecare week-end ar însemna ca Damla să se confrunte cu moduri diferite de disciplinare sau ar constitui o schimbare inacceptabilă de mediu, în special având în vedere că aceștia locuiau în același cartier. În subsidiar, deși considera acordul privind dreptul de vizitare propus de reclamanti ca fiind nepotrivit, Judecătoria Ödemiş ar fi putut să ia în considerare alte metode de relaționare a celor doi copii și astfel să le apere drepturile în temeiul art. 8 din convenție.

27. Judecătoria Ödemiş nu a încercat nici să diferențieze cazul de cele din deciziile anterioare ale Curții de Casație care fuseseră invocate de reclamanti în sprijinul argumentelor acestora și din care reiese că practica consacrată a autorităților judecătorești din Turcia este de a garanta că legătura dintre copiii cuplurilor divorțate este menținută (a se vedea supra, pct. 12). În plus, Curtea observă că Judecătoria Ödemiş nu numai că nu a cerut opinia copiilor, dar nici nu și-a întemeiat decizia pe nicio probă, precum expertize psihologice sau de alt tip, în ciuda faptului că a fost informată de reclamanti că situația le cauza copiilor probleme psihologice.

28. Curtea nu poate accepta nici argumentul Guvernului conform căruia, dacă i s-ar permite lui Damla să petreacă un week-end o dată la două săptămâni cu tatăl ei, dezvoltarea acesteia ar fi afectată în mod negativ, în absența unor probe solide în sprijinul acestei susțineri, precum expertize psihologice sau de alt tip, la care se face referire la punctul anterior. Cu această ocazie, Curtea reiterează faptul că, contrar argumentului Guvernului, dreptul părintelui și al copilului de a se bucura unul de compania celuilalt constituie un element fundamental al „vieții de familie” în sensul art. 8 din convenție (a se vedea, *Kutzner împotriva Germaniei*, nr. 46544/99, pct. 58, CEDO 2002-I și cauzele citate aici).

29. De asemenea, Curtea observă cu regret că, în ciuda importanței cauzei cu care a fost sesizată, în hotărârea acesteia de respingere a recursului, Curtea de Casație nu a abordat cele două argumente detaliate prezentate de reclamant, care includeau referiri la propria jurisprudență în ceea ce privește nevoia fraților de a ține legătura (a se vedea supra, pct. 12 și 13), ci pur și simplu a considerat că Judecătoria Ödemiş „a examinat în mod corespunzător probele de care dispunea și decizia acesteia fusese conformă cu legislația aplicabilă”.

30. În lumina elementelor anterioare, Curtea consideră că instrumentarea de către instanțele naționale a cauzei reclamanților, în cursul căreia nu au ținut seama în mod corespunzător de interesul superior al familiei, nu a îndeplinit obligația pozitivă a statului.

Prin urmare, a fost încălcat art. 8 din convenție.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 și art. 14 din convenție și a art. 5 din Protocolul nr. 7 la convenție

31. Reclamanții s-au plâns că diversele concluzii la care au ajuns diferitele instanțe nu erau compatibile cu art. 6 din convenție. De asemenea, aceștia au argumentat că imposibilitatea copiilor de a se vedea și obligarea primului reclamant să îi plătească fostei sale soții o pensie de întreținere pentru fiica sa, deoarece acesta era bărbat, constituia o discriminare în sensul art. 14 din convenție și i-a încălcat drepturile prevăzute la art. 5 din Protocolul nr. 7 la convenție.

32. Curtea a examinat aceste capete de cerere. Având în vedere toate elementele de care dispune și în măsura în care este competentă să se pronunțe cu privire la aspectele invocate, Curtea constată că acestea nu indică nicio aparentă încălcare a drepturilor și a libertăților stabilite în convenție sau în protocoalele la aceasta. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

III. Cu privire la aplicarea art. 41 din convenție

33. Art. 41 din convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convențiilor sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

A. Prejudiciu

34. Reclamanții au pretins 13 352 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral. Această sumă reprezenta echivalentul sumei din cererea respinsă a primului reclamant de a primi de la fosta lui soție o pensie de întreținere pentru fiul său Armağan (a se vedea supra, pct. 10-11). Reclamanții au pretins, de asemenea, suma de 80 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral. În sprijinul acestei din urmă cereri, reclamanții au prezentat rapoarte medicale care arătau că primiseră tratament pentru depresie.

35. Guvernul a susținut că cererea legată de prejudiciul material nu avea niciun temei. În ceea ce privește cererea referitoare la prejudiciul moral, Guvernul a sugerat că, după ce Damla va împlini vârsta de optsprezece ani, aceasta va putea să țină legătura cu alți membri ai familiei sale.

36. Curtea nu constată nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul material pretins; prin urmare, aceasta respinge respectiva cerere. Totuși, pronunțându-se în echitate, Curtea le acordă reclamanților, împreună, 15 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

B. Cheltuieli de judecată

37. De asemenea, reclamanții au solicitat 1 796 EUR pentru cheltuielile de judecată efectuate în fața instanțelor naționale și 5 882 EUR pentru onorariul reprezentantului lor legal în fața Curții. În sprijinul cererilor lor, reclamanții au prezentat mai multe facturi și un acord încheiat cu reprezentantul lor privind onorariul acestuia.

38. Guvernul a considerat că cheltuielile legate de procedurile interne nu puteau fi pretinse în cadrul acestui capăt de cerere. În ceea ce privește cererea reclamanților de rambursare a cheltuielilor de judecată efectuate în fața Curții, Guvernul a susținut că aceasta nu era întemeiată pe niciun document justificativ.

39. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. Ca răspuns la argumentul Guvernului referitor la cheltuielile de judecată legate de procedurile la nivel național, Curtea reiterează faptul că, în cazul în care constată că a existat o încălcare a convenției, aceasta poate acorda reclamantului rambursarea cheltuielilor de judecată efectuate în fața instanțelor naționale, cu scopul de a preveni sau repara încălcarea (a se vedea *Société Colas Est și alții împotriva Franței*, nr. 37971/97, pct. 56, CEDO 2002-III, și cauzele citate aici). În prezenta cauză, reclamanții au adus esența drepturilor lor prevăzute de convenție, și anume dreptul la respectarea vieții de familie, atât în atenția primei instanțe, cât și a instanței de recurs. În lumina elementelor menționate, Curtea consideră că cererea reclamanților este validă în ceea ce privește o parte din cheltuielile de judecată efectuate la nivel național.

40. Ținând seama de documentele pe care le deține și de criteriile menționate mai sus, Curtea consideră că este rezonabil să acorde suma de 2 500 EUR pentru toate cheltuielile.

C. Dobânzi moratorii

41. Curtea consideră că este adecvat ca dobânzile moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

Pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate

1. *Declară* cererea admisibilă în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe art. 8 din convenție și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;

2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 8 din convenție;

3. *Hotărăște*:

(a) că statul pârât trebuie să le plătească reclamanților, împreună, în termen de trei luni de la data rămânării definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, suma de 15 000 EUR (cincisprezece mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral, și 2 500 EUR (două mii cinci sute de euro) pentru cheltuielile de judecată, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit de către reclamanți, care trebuie convertite în lire turcești la rata de schimb aplicabilă la data plății;

(b) că, de la expirarea perioadei de trei luni menționată anterior și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

4. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 6 aprilie 2010, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Sally Dollé
Grefier

Françoise
Președinte

Tulkens,